

В. Ф. ВЛАД

*Вадим Федорович Влад, студент магістратури
Київського національного університету імені Тараса
Шевченка*

РОЛЬ ОРГАНІВ ПРОКУРАТУРИ ПРИ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ

Побудова правової держави постійно супроводжується вдосконаленням правових відносин. Динамічний розвиток кримінального, цивільного, господарського, адміністративного й інших галузей права в Україні прямо чи опосередковано впливає на розвиток та удосконалення законодавства щодо організації і порядку виконання рішень судів.

Окремі аспекти організації діяльності прокуратури взагалі як системи, так і у виконавчому провадженні, були предметом наукових розробок таких дослідників, як: Ю. В. Білоусов, М. А. Говоруха, П. М. Каркач, М. Й. Курочка, В. Т. Маляренко, І. Є. Марочкін, Г. П. Середя, В. В. Сухонос, М. К. Якимчук та багатьох інших.

Метою статті є визначення правового регулювання, ролі органів прокуратури України під час реалізації функції представництва при виконанні судових рішень.

В умовах реформування органів прокуратури України з урахуванням європейського досвіду наглядові та представницькі повноваження прокуратури законодавець намагається спрямувати на забезпечення реальної й належної реалізації конституційних прав і основоположних свобод людини та громадянина. Діяльність органів прокуратури направлена на втілення принципу верховенства права та законності, які визначені Конституцією України та міжнародними актами як основоположні, та є основними напрямками діяльності органів прокуратури щодо захисту інтересів суспільства від неправомірних посягань. Що стосується питань виконання рішення суду, то слід зазначити, воно можливе лише за таких умов, коли вказані у судовому рішенні вимоги є забезпеченими. І такий взаємозв'язок цілком зрозумілий, оскільки захищене судом порушене право громадянина не буде відновлено, якщо його фактично неможливо виконати, або в разі бездіяльності посадових осіб, чим руйнується весь правовий режим у державі, що в свою чергу є неприпустимим у демократичному суспільстві, в якому права та свободи людини та громадянина є основоположними.

Конституцією України у ст. 129-1 визначено, що суд ухвалює рішення іменем України. Судові рішення, що набрали законної сили, обов'язкові для всіх органів державної влади й органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, посадових чи службових осіб та громадян і підлягають виконанню на всій території України, а у випадках, встановлених міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, – і за її межами¹.

Якщо рішення не виконуються добровільно, його виконання здійснюється примусово органами державної виконавчої служби (державних виконавців) відповідно до Закону України «Про виконавче провадження».

Виконавче провадження – це сукупність дій органів і посадових осіб, спрямованих на примусове виконання рішень судів, які здійснюються на підставах, у спосіб та в межах повноважень, визначених Законом України «Про виконавче провадження», іншими нормативно-правовими актами, а також рішеннями суду, що згідно з цим Законом підлягають примусовому виконанню².

Нормативно-правову базу виконавчого провадження в Україні становлять Конституція України, Закони України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів»³, «Про виконавче провадження»⁴, підзаконні нормативні акти, зокрема наказ Міністерства юстиції України від 2 квітня 2012 р. № 512/5, зареєстрований у Мін'юсті 2 квітня 2012 р. за № 489/20802, «Про затвердження Інструкції з організації примусового виконання рішень»⁵ тощо.

Розглядаючи питання виконання судових рішень, слід зазначити, що відповідно до положень ст. 131-1 Конституції України однією з конституційних функцій органів прокуратури України є представництво інтересів держави в суді у виключних випадках і в порядку, що визначені законом. Однак, як свідчить практика, представництво прокурором інтересів громадянина та держави не закінчується після постановлення судом остаточного рішення у справі, набрання ним законної сили, адже для реального поновлення законності необхідно виконання судового рішення в повному обсязі⁶.

Законом України «Про прокуратуру» (п. 6 ч. 6 ст. 23) визначено, що під час здійснення представництва інтересів громадянина або держави у суді прокурор має право в порядку, передбаченому законом, що регулює виконавче провадження, брати участь у такому провадженні при виконанні рішень у справі, в якій прокурором здійснювалося представництво інтересів громадянина або держави в суді⁷.

Крім того Законом України «Про виконавче провадження» (ч. 1 ст. 7) передбачено, що прокурор бере участь у виконавчому провадженні у випадку здійснення представництва інтересів громадянина або держави в суді та відкриття виконавчого провадження на підставі виконавчого документа за його заявою⁸.

Що стосуються питань організації роботи органів прокуратури України, та здійснення представницької діяльності, керуються галузевими наказами Генерального прокурора України, а саме «Про організацію роботи в органах прокуратури України» від 26 грудня 2011 р. № 19 та наказом Генерального прокурора України «Про організацію роботи органів прокуратури щодо представництва інтересів громадянина або держави в суді та їх захисту при виконанні судових рішень» від 28 травня 2015 р. № 6¹⁰, в яких визначені та детально конкретизовані завдання і пріоритети прокурорської діяльності, предмет діяльності, приводи, повноваження різних ланок прокурорської системи, критерії оцінки роботи при забезпеченні виконання судових рішень.

Вищезазначені накази найповніше відбивають всі аспекти організації роботи та управління в органах прокуратури щодо здійснення функції представництва інтересів та нагляду за додержанням законів у виконавчому провадженні. Вони містять вимоги до прокурорів приділяти особливу увагу питанням удосконалення організації цієї роботи та управління, як організуючому чиннику підвищення ефективності діяльності органів прокуратури. Ці вимоги свідчать про те, що питання організації роботи та управління в органах прокуратури щодо здійснення наглядової й представницької функцій у виконавчому провадженні базуються на науковій основі, враховують основні принципи теорії управління¹¹.

Проаналізувавши чинне законодавство та останні зміни до Конституції України, які були прийняті Законом України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)» від 2 червня 2016 р. № 1401-VIII, ми дійшли висновку, що на даний час Закон України «Про прокуратуру» суперечить Конституції України. Дане твердження підтверджується тим, що законодавець, внісши зміни до Конституції України, позбавив органи прокуратури права здійснювати представництво інтересів громадян, надавши це право адвокатам: «Виключно адвокат здійснює представництво іншої особи в суді, а також захист від кримінального обвинувачення»¹². Це призводить до монополії адвокатури в представницькій діяльності щодо громадян. Крім того, ми хочемо зауважити, що до Закону України «Про прокуратуру» дотепер не внесено конституційних змін, та за органами прокуратури залишається функція представництва інтересів громадянина або держави в суді.

У зв'язку з вищевикладеним, на нашу думку, такі кардинальні зміни законодавства на даний час передчасні, оскільки органи прокуратури не тільки позбавляються права представляти інтереси найбільш незахищених верств суспільства, категорію громадян які неспроможні через фізичний стан, недосягнення повноліття, похилий вік, недієздатність або обмежену дієздатність самостійно захистити свої порушені чи оспорювані права або реалізувати процесуальні повноваження та здійснюють представництво в суді лише інтересів держави тільки у виключних випадках, забувши при цьому визначити порядок дій у разі нездійснення або неналежним чином здійснення адвокатом представництва в суді інтересів держави; органу державної влади, органу місцевого самоврядування або громадян. Також прокуратура позбавляється права здійснювати контроль за забезпеченням виконання судових рішень, оскільки згідно з чинним законодавством прокурор має право бути учасником виконавчого провадження лише у разі: здійснення представництва в суді та відкриття виконавчого провадження на підставі виконавчого документа за його заявою чи вступу у виконавче провадження, відкрите не за його заявою, за умови, що він здійснював представництво у відповідній справі.

З огляду на вищевикладене ми вважаємо доцільне внести зміни до законодавства та розширити функцію представництва органів прокуратури наступним змістом: «Представництво прокуратурою інтересів громадянина здійснюється в разі його неспроможності через фізичний стан, недосягнення повноліття, похилий вік, недієздатність або обмежену дієздатність самостійно захистити свої порушені чи оспорювані права або реалізувати процесуальні повноваження та нездійснення або неналежним чином здійснення представництва в суді адвокатом».

¹ Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30.

² Про виконавче провадження : Закон України від 2 червня 2016 р. № 1404-VIII : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1404-19>

³ Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів : Закон України від 2 червня 2016 р. № 1403-VIII : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1403-19>

⁴ Там само.

⁵ Про затвердження Інструкції з організації примусового виконання рішень : наказ Міністерства юстиції України від 2 квітня 2012 р. № 512/5, зареєстрований у Мін'юсті 2 квітня 2012 р за № 489/20802 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0489-12/print1481643527565339>

⁶ Там само.

⁷ Про прокуратуру : Закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1697-VII // ВВР. – 2015. – № 2–3. – Ст. 12.

⁸ Там само.

⁹ Про організацію роботи і управління в органах прокуратури України : наказ Генерального прокурора України від 26 грудня 2011 р. № 1гн : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.gp.gov.ua/ua/file_downloader.html?_m=fslib&_t=fsfile&_c=download&file_id=181060

¹⁰ Про організацію роботи органів прокуратури щодо представництва інтересів громадянина або держави в суді та їх захисту при виконанні судових рішень : наказ Генерального прокурора України від 28 травня 2015 р. № 6 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.gp.gov.ua/ua/file_downloader.html?_m=fslib&_t=fsfile&_c=download&file_id=181060

¹¹ Давиденко Л. Питання організації роботи та управління в органах прокуратури / Л. Давиденко, П. Каркач // Вісник прокуратури. 2002 р. № 4. – С. 12–14.

¹² Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя) : Закон України від 2 червня 2016 р. № 1401-VIII : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1401-19>

Резюме

Влад В. Ф. Роль органів прокуратури при забезпеченні виконання судових рішень.

Стаття присвячена актуальним проблемам та ролі органів прокуратури при забезпеченні виконання судових рішень та особливостям здійснення конституційної функції органів прокуратури України з питань представництва інтересів держави в суді у виключних випадках і в порядку, що визначені законом. Пропонується внесення змін до Закону України «Про прокуратуру», з метою розширення підстав для представництва прокурором інтересів громадянина або держави в суді.

Ключові слова: органи прокуратури, представництво інтересів держави в суді, виконання судових рішень, державний виконавець, суд, виконавче провадження.

Резюме

Влад В. Ф. Роль органов прокуратуры при обеспечении исполнения судебных решений.

Статья посвящена актуальным проблемам и роли органов прокуратуры при обеспечении исполнения судебных решений и особенностям проведения конституционной функции органов Украины по вопросам представительства интересов государства в суде в исключительных случаях и в порядке, определенных законом. Предлагается внесение изменений в Закон Украины «О прокуратуре», с целью расширения оснований для представительства прокурором интересов гражданина или государства в суде.

Ключевые слова: органы прокуратуры, представительство интересов государства в суде, исполнение судебных решений, государственный исполнитель, суд, исполнительное производство.

Summary

Vlad V. The role of the prosecution in the enforcement of judicial decisions.

This article is devoted to actual problems and the role of prosecutors in the enforcement of court decisions and the peculiarities of the constitutional functions of the Prosecutor's Office of Ukraine for representing the interests of the state in court in exceptional cases and in the manner specified the law. Offered amending the Law of Ukraine «On Prosecution» to expand the grounds for the prosecutor representation of interests of citizens or state court.

Key words: prosecution, representing the state in court, enforcement of judgments, bailiff, court enforcement proceedings.

УДК: 347.626.2

А. С. ГРИЦИК

*Анна Сергіївна Грицик, студентка магістратури
Київського національного університету імені Тараса
Шевченка*

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ У РАЗІ НЕВИКОНАННЯ ЧИ НЕНАЛЕЖНОГО ВИКОНАННЯ УМОВ ШЛЮБНОГО ДОГОВОРУ

Сімейний кодекс України та інші нормативно-правові акти, які регулюють сімейні відносини, не визначають вид, розмір та умови, за яких настає відповідальність у випадку неналежного виконання подружжям умов шлюбного договору. Тому при вирішенні спорів, котрі виникають у зв'язку з порушенням вказаного правочину, потрібно виходити із приписів цивільного та сімейного законодавства, а також положень самого шлюбного договору.

Через так звану подвійну природу шлюбного договору виникає складність при вирішенні питання відповідальності, яка може бути застосована до сторін вказаного правочину. Так, з одного боку, – це різновид двостороннього правочину, що вказує на його цивілістичну природу, визначає права та встановлює певні обов'язки для його сторін, а з іншого, – це правочин, який регулює особисто-довірчі відносини між подружжям, що практично виключає можливість визначення розміру збитків, упущеної вигоди, чи більше – встановлення розміру санкцій та періоду їх нарахувань за порушення виконання зобов'язань, передбачених договором. Тому основним практичним завданням є збереження за шлюбним договором ознак юридично значимого документа, котрий би передбачав відповідальність за порушення умов шлюбного договору та допускав можливість його примусового виконання.

Питання відповідальності у разі невиконання чи неналежного виконання умов шлюбного договору є мало досліджуваними. Загальні умови укладення шлюбних договорів, підстави за яких ці правочини вважаються дійсними та встановлення відповідальності за неналежне виконання положень цих договорів досліджувалися наступними вченими: Є. М. Ворожейкіним, В. І. Даніліним, І. В. Жилінковою, Н. М. Єршовою, Г. О. Лозовою, Л. Б. Максимовичем, С. Н. Тагаєвою, О. О. Ульяненко, Ю. С. Червоним. Так, О. Г. Лозова досліджувала питання відповідальності за умовами шлюбного договору, визначала її види та способи застосування. С. Н. Тагаєва зосередила свою увагу на проблемах відшкодування моральної шкоди в сімейному